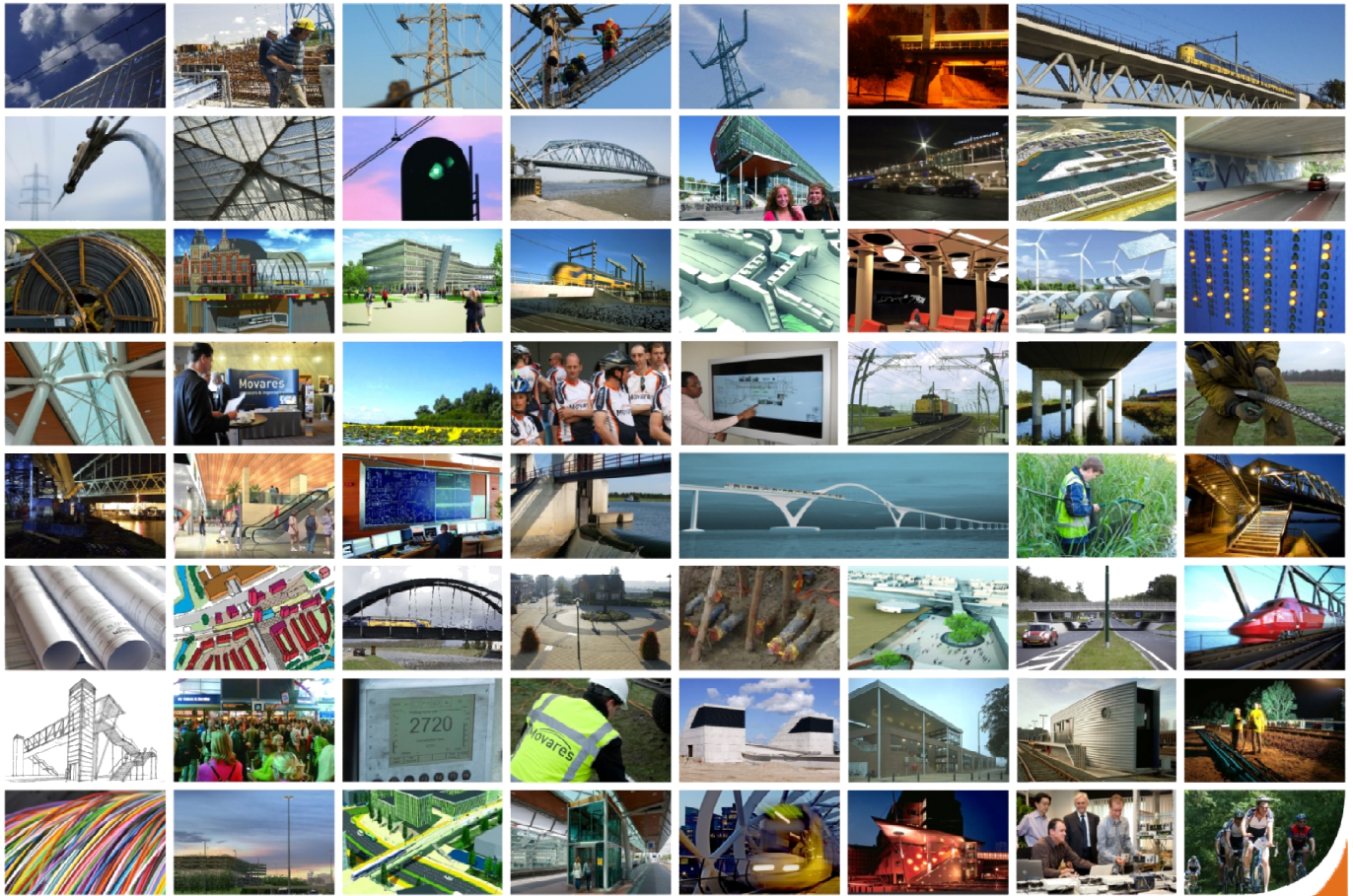




15 november 2016- Versie 1.0

Autorisatieblad

Haven Waalwijk

nader onderzoek beschermde soorten

	Naam	Akkoord	Datum
Opgesteld door	Schie, FM van	✓	15-11-2016
Gecontroleerd door	Kooij, CA van der	✓	15-11-2016
Vrijgegeven door	Schie, FM van	✓	15-11-2016

Op dit autorisatieblad ontbreken de handtekeningen wegens de digitale verwerking van ons vrijgaveproces. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Versie historie

Versie	Naam	Datum	Korte toelichting

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doel	3
1.3 Ligging plangebied	3
1.4 Werkzaamheden	5
1.5 Planning	5
2 Methode	6
2.1 Planten	7
2.2 Vogels	7
2.3 Grondgebonden zoogdieren	10
2.4 Vleermuizen	13
2.5 Amfibieën	15
2.6 Reptielen	16
2.7 Vissen	16
2.8 Ongewervelden	17
3 Resultaten	18
3.1 Planten	18
3.2 Vogels	18
3.3 Grondgebonden zoogdieren	21
3.4 Vleermuizen	23
3.5 Amfibieën	25
3.6 Reptielen	27
3.7 Vissen	27
3.8 Ongewervelden	28
3.9 Samenvatting	29
4 Conclusie	30
4.1 Aanvullend onderzoek	30
4.2 Ontheffing Flora- en faunawet	30
4.3 Maatregelen	30
5 Bronnen	32
Colofon	33
Bijlage I	Wettelijk kader en beleidskader
	2
<i>Flora- en faunawet</i>	2
<i>Rode Lijst</i>	4
<i>Natuurbeschermingswet</i>	4
<i>NNN</i>	4
Bijlage II Referentieontwerp	5

Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Waalwijk heeft als voornemen om de bestaande industriehaven uit te breiden met de zogenaamde ‘Oostelijke insteekhaven’. Redenen voor de uitbreiding hebben te maken met het oponthoud bij de toegang door technische veroudering van de bestaande sluis welke toegang geeft tot de bestaande industriehaven, de behoefte aan meer containeroverslag en de beperkte maatvoering van de bestaande sluis in de haven die ongeschikt is voor toekomstige klasse 4 of 5 schepen. De nieuwe insteekhaven zal geschikt zijn voor schepen in de grootste vaarklasse die is toegestaan op de Bergsche Maas (klasse V-schepen). Hierdoor ontstaat voor het achterland van Waalwijk een veel groter potentieel voor vervoer van goederen over water als alternatief voor vervoer over de weg.

Bij een dergelijke ruimtelijke ontwikkeling is het vanuit natuurwetgeving van belang om na te gaan of er door de werkzaamheden negatieve effecten op beschermde natuurwaarden optreden. Dit betreft beschermde soorten (Flora- en faunawet) en beschermde gebieden (gebieden beschermd onder de Natuurbeschermingswet en gebieden die vallen onder het Natuurnetwerk Nederland) (zie bijlage I voor wettelijk kader).

Deze rapportage behandelt het aanvullend onderzoek naar beschermde soorten. Gebiedsbescherming komt in deze rapportage niet aan bod. De mogelijke effecten op beschermde gebieden worden behandeld in de rapportage Natuurtoets haven Waalwijk, November 2013 [1].

1.2 Doel

Ten aanzien van aanwezigheid van beschermde soorten (Flora- en faunawet) binnen het plangebied zijn de afgelopen periode (2013-2016) diverse onderzoeken uitgevoerd. Adviesbureau Mertens heeft in 2013 en 2014 onderzoek uitgevoerd. Movares heeft in 2016 onderzoek uitgevoerd. Daarnaast heeft Movares in 2014 in een nabijgelegen plangebied, namelijk van het windmolenpark, ecologisch onderzoek uitgevoerd. In de onderliggende rapportage worden de resultaten uit deze onderzoeken weergegeven. Doel van de rapportage is het per soortgroep bieden van één overzicht op basis van alle onderzoeksresultaten.

1.3 Ligging plangebied

De Oostelijke insteekhaven is gesitueerd ten noordoosten van de bestaande haven in Waalwijk (zie figuur 1 en 2). De Oostelijk insteekhaven bevindt zich ter plaatse van de bestaande haven van de watersportvereniging en ter plaatse van de watergang ‘t Oude Maasje. In het oosten grenst het aan het terrein van de waterzuivering.



Figuur 1.1 Globale locatieaanduiding Oostelijke insteekhaven (rode cirkel) ten noorden van Waalwijk.

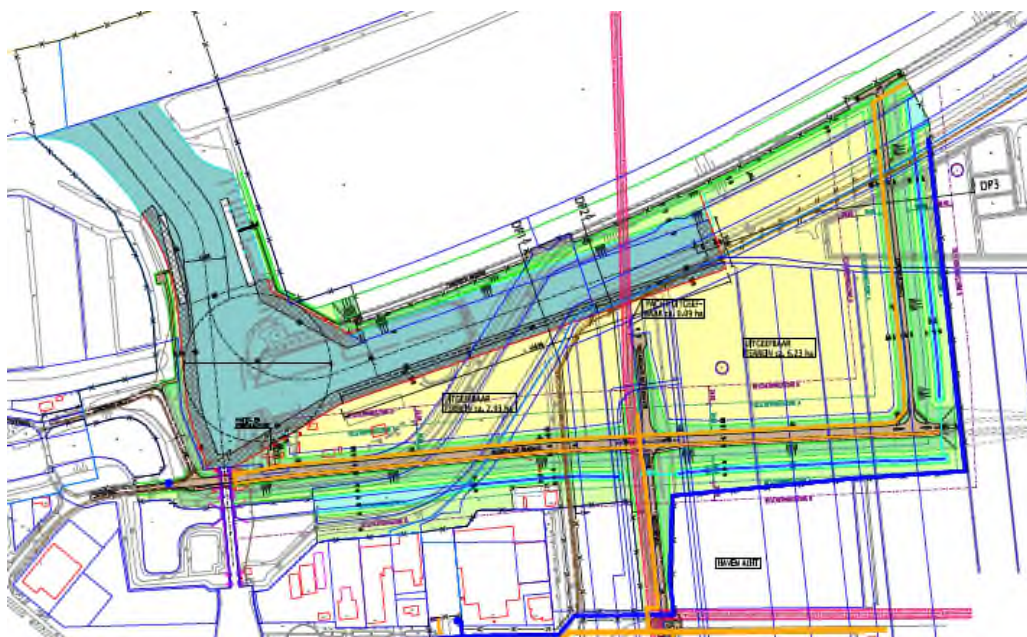


Figuur 1.2 Globale locatie bestaande industriehaven, bestaande sluis en nieuw te realiseren Oostelijke insteekhaven (rood).

1.4 Werkzaamheden

De werkzaamheden voor de aanleg van de haven bestaan uit het vergraven van grond tot open water, het plaatsen van damwanden als ligplaats en de aanleg van een nieuwe primaire waterkering.

De watergang het oude Maasje wordt gedeeltelijk vergraven. In figuur 1.3 is het referentieontwerp van de oostelijke insteekhaven opgenomen. Door de aannemer zal het uiteindelijke ontwerp worden gemaakt.



Figuur 1.3: Referentieontwerp Oostelijke insteekhaven d.d. 03-02-2016 (zie ook bijlage II)

1.5 Planning

Volgens de huidige planning zal er in maart 2017 gegund worden aan de aannemer. Het wordt als Design&Construct aanbesteed. De eerste 'schop in de grond' zal naar verwachting eind 2018 / begin 2019 plaatsvinden.

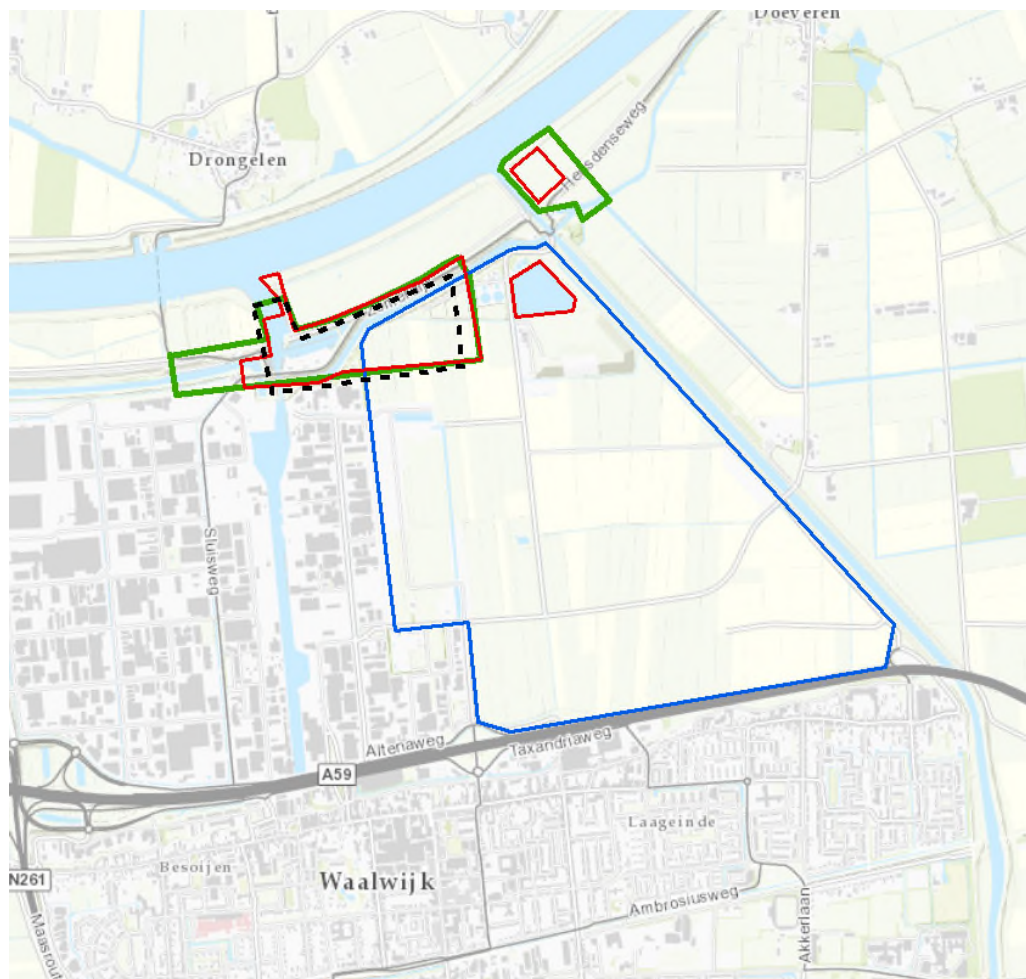
2 Methode

Voor het project Haven Waalwijk zijn verschillende ecologische onderzoeken uitgevoerd. In 2013 en 2014 is ecologisch onderzoek uitgevoerd door adviesbureau Mertens. In 2016 is er door Movares aanvullend ecologisch onderzoek gedaan. Verder is een deel van het plangebied in 2014 door Movares onderzocht in het kader van het project Windmolenpark Waalwijk. De onderliggende rapportage brengt de resultaten van al deze onderzoeken samen.

Naast de resultaten uit het aanvullend onderzoek van Movares 2016 zijn de resultaten uit de volgende rapportages in de onderliggende rapportage verwerkt:

- Adviesbureau Mertens, Natuurtoets haven Waalwijk. November 2013 [1].
- Adviesbureau Mertens, Steenuilen ter plaatse van en direct rond haven te Waalwijk. September 2014 [2].
- Adviesbureau Mertens, Veldinventarisatie waterspitsmuis en vissen haven Waalwijk. December 2014 [3].
- Movares. Windmolenpark Waalwijk, nader ecologisch onderzoek. 10 maart 2016 [4].
- Movares. Windmolenpark Waalwijk; Quick scan ecologie. Effecten op beschermde soorten en gebieden. 14 april 2014 Versie 2.0.

In figuur 2.1 zijn de onderzoeksgebieden van de bovenstaande onderzoeken weergegeven.



Figuur 2.1: Globale ligging plangebied (zwarte stippellijn), ligging onderzoeksgebied onderzoeken Adviesbureau Mertens (groen), onderzoeksgebied windmolenpark Waalwijk (blauw), onderzoeksgebied aanvullend onderzoek Movares 2016 (rood).

In de onderstaande paragrafen is per soortgroep en per onderzoeksgebied de gebruikte methode bij de veldinventarisaties beschreven.

2.1 Planten

Onderzoeksgebied Adviesbureau Mertens

Op 22 mei 2013 is het onderzoeksgebied van Adviesbureau Mertens (zie figuur 2.1) onderzocht op het voorkomen van beschermde plantensoorten [1].

Onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk

Binnen het onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk (zie figuur 2.1) heeft op 19 mei en 23 juni 2014 onderzoek plaatsgevonden naar het voorkomen van beschermde planten [4].

2.2 Vogels

Onderzoeksgebied Adviesbureau Mertens

Voor de inventarisatie van de vogels in het projectgebied is een territoriumkartering uitgevoerd op 5 april, 7 en 22 mei 2013 naar het voorkomen van jaarrond beschermde nesten van vogels. Vogels die nachtactief zijn, zoals de ransuil, zijn tijdens het vleermuisonderzoek geïnventariseerd [1].

In 2014 hebben drie inventarisatieronden plaats gevonden naar het voorkomen van de steenuil. Deze rondes hebben plaats gevonden op:

- 15 februari 2014
- 21 maart 2014
- 3 april 2014

Steenuil roepen doorgaans achtereenvolgens in het vroege voorjaar en als ze jongen hebben, Dit roepen is op 15 februari, 21 maart en 3 april 2014 gestimuleerd door het afspelen van geluiden waarop de uilen doorgaans terugroepen. Op 21 maart 2014 is het gebied geïnventariseerd op sporen van steenuilen zoals kalkstrepen [2].

Onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk

Ten behoeve van vogels zijn in het onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk meerdere onderzoeken uitgevoerd. Dit betreft onderzoek naar bewoning van aanwezige nestkasten, onderzoek naar gebruik van aanwezige horsten en onderzoek naar weidevogels en trekvogels. De gehanteerde werkwijze wordt in onderstaande paragrafen toegelicht.

Horsten

In het plangebied zijn tijdens de quick scan 5 horsten aangetroffen die mogelijk door vogels met jaarrond beschermde nesten worden gebruikt. Om gebruik van deze nesten te onderzoeken hebben in de periode maart- 15 mei twee bezoeken plaats gevonden na zonsopkomst. Dit onderzoek is meegenomen met het onderzoek naar weidevogels (zie onderstaande alinea) op 1 mei 2014 en 7 mei 2015.

Gebruik Gansooiense Uiterwaard door weidevogels en trekvogels

Omdat voor het nieuwe windpark een bestemmingsplan wijziging nodig is, is het vanuit de Verordening Ruimte van de provincie Noord-Brabant noodzakelijk om naar de externe werking van het NNN te kijken. In dit geval gaat het met name om de vliegbewegingen van vogels (weidevogels en trekvogels (niet-broedvogels)) tussen de Gansooiense Uiterwaard en de weilanden in het plangebied ten zuiden hiervan.

Hiertoe zijn in eerste instantie weidevogelgegevens van de lokale weidevogelwerkgroep aangevraagd. Daarnaast heeft een veldinventarisatie plaatsgevonden. Ten behoeve van onderzoek naar weidevogels is het plangebied in de periode april-juni in totaal 5x bezocht. Dit sluit aan bij de BMP methode van Sovon voor onderzoek naar weide- en akkervogels. Ten behoeve van onderzoek naar trekvogels (niet-broedvogels) is het plangebied 1x per maand bezocht. Dit sluit aan bij de onderzoeksmethode van Sovon voor watervogels. Zover mogelijk zijn de bezoeken voor weidevogels en trekvogels met elkaar gecombineerd. In de onderstaande tabel zijn de data van de veldbezoeken weergegeven.

Tabel 2.1: Overzichtstabel met de data van de uitgevoerde onderzoeksrondes t.b.v. vogels binnen het onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk.

Datum	Onderzoek naar
10 juni 2014	nestkasten m.b.v. boomcamera
1 mei 2014	weidevogels /horsten
25 juni 2014	weidevogels
23 juli 2014	weidevogels/trekvogels
6 augustus 2014	trekvogels
17 september 2014	trekvogels/overwinteraars
24 oktober 2014	trekvogels/overwinteraars
28 november 2014	trekvogels/overwinteraars
18 december 2014	trekvogels/overwinteraars
23 januari 2015	trekvogels/overwinteraars
18 februari 2015	trekvogels/overwinteraars
18 maart 2015	trekvogels/overwinteraars
17 april 2015	weidevogels/trekvogels
7 mei 2015	weidevogels/horsten/trekvogels
21 mei 2015	Weidevogels

Onderzoeksgebied aanvullend onderzoek Movares 2016

Tijdens het aanvullend onderzoek in 2016 werd duidelijk dat recentelijk nog steenuilen in het plangebied zijn aangetroffen. Naar aanleiding hiervan is op 28 juni 2016 en 7 juli 2016 nog aanvullend onderzoek naar uilen uitgevoerd in het deel van het plangebied van de haven waar steenuilen werden verwacht (zie figuur 2.2). Dit is niet in de optimale periode voor uilen. Het is echter nog wel mogelijk in deze periode uilen aan te treffen. In de directe omgeving zijn in dezelfde periode ook steenuilen aangetroffen. Daarnaast is er contact geweest met de bewoner van Zomerdijk 8A. Hij heeft in het verleden bij zijn woning uilen aangetroffen.



Figuur 2.2: Ligging onderzoeksgebied uilen Movares 2016 (rood).

2.3 Grondgebonden zoogdieren

Onderzoeksgebied Adviesbureau Mertens

Op 22 mei 2013 is gezocht naar het voorkomen van beschermde grondgebonden zoogdieren. Dit is gedaan door middel van zichtwaarnemingen en het zoeken naar nesten en sporen [1].

In 2014 heeft onderzoek naar de waterspitsmuis plaatsgevonden met behulp van ‘life-traps’. De vangperiode was 48 uur (twee nachten) en heeft plaatsgevonden met ‘raaien’. Een raai bestaat uit een rij vallen. De vallen werden ver keer gecontroleerd (om de 12uur), en wel in de periode 23 t/m 25 november 2014. Per locatie werden de vallen opgesteld in het meest geschikte vegetatietype voor de waterspitsmuis (oever oude Maasje (twee raaien) en moerasje noorden dijk). Om de muizen te laten wennen aan de vallen werden deze twee etmalen voor het vangen in het veld geplaatst (21 november 2014). Als lokmiddel werd kattenvoer gebruikt. In het leefgedeelte van de val werd een beetje hooi gedaan. De situering van de raaien staat weergegeven in figuur 2.3.

De hier geschetste methode sluit aan op de IBN+-methode (bergers et al., 2000), met dien verstande dat ook overdag werd gevangen en dat geen dubbele vallen werden gebruikt maar vallen om de 5 meter in plaats van om de 10 meter. In totaal zijn 50 vallen opgesteld.



Figuur 2.3: Ligging raaien waterspitsmuisonderzoek door Adviesbureau Mertens (rood).

Onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk

Tijdens de veldbezoeken in 2014 in het kader van het project windmolenpark Waalwijk is gelet op de aanwezigheid van bevers door te zoeken naar sporen van de bever zoals wissels, pootafdrukken en vraatsporen [4].

Onderzoeksgebied aanvullend onderzoek Movares 2016

Door Movares is in 2016 aanvullend onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van de waterspitsmuis langs de oevers van 't Oude Maasje en de plas bij de waterzuivering. Dit onderzoek is uitgevoerd volgens het NDFP-protocol '17.001 – Inventarisatie muizen met inloopvallen'. Het onderzoek werd uitgevoerd tussen 23 augustus en 2 september 2016, omdat de vangkans dan het grootst is. Er werd gewerkt met honderdtwintig Longworth-life-traps. Tijdens dit onderzoek zijn zes raaien geplaatst, elk bestaand uit tien keer twee vallen (zie figuur 2.4). De vallen werden in tweetallen tussen de begroeiing en zo dicht mogelijk bij de waterlijn geplaatst. Hiermee werd de kans op het vangen van de doelsoort vergroot. De vallenparen werden tien meter uit elkaar geplaatst, zodoende was een raai honderd meter lang.

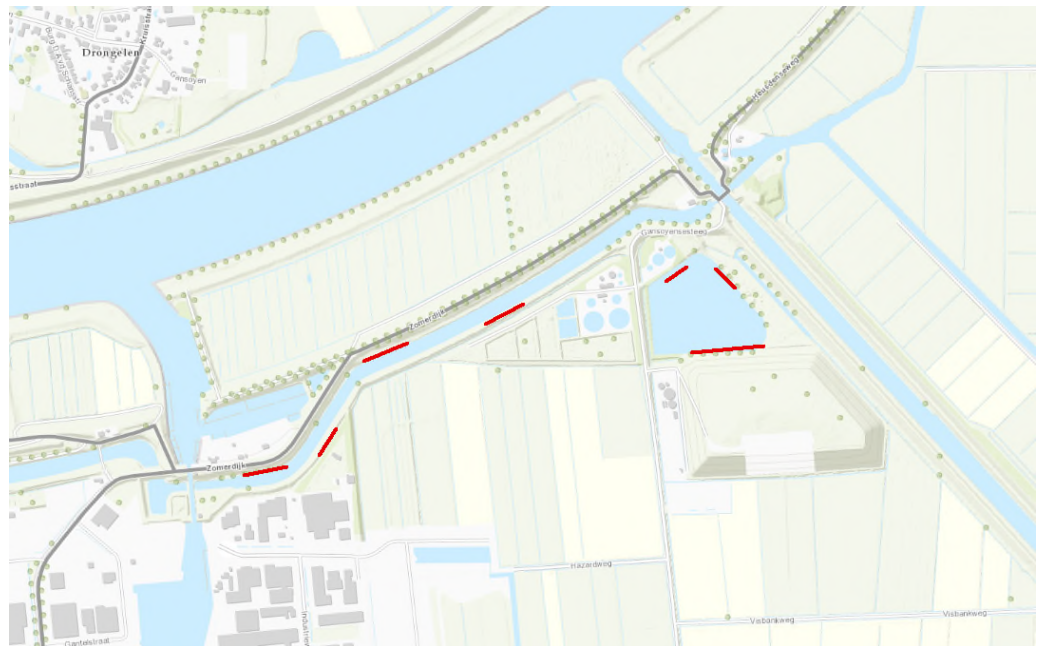
Op zes locaties vonden acht veldbezoeken plaats (zie tabel 2.2). Tijdens het eerste bezoek werden de vallen geplaatst en gevuld met hooi en voedsel (levende meelwormen, kattenbrokken met visbestanddelen en sluiertaarten voer). De vallen werden nog niet op scherp gezet. Dit betekent dat de deuren van de vallen vastgezet werden zodat de vallen niet dicht konden vallen. Deze methode wordt pre-baiten genoemd en verhoogt de vangkans tijdens het onderzoek. Tijdens het pre-baiten krijgen de aanwezige dieren de kans om een week lang veilig aan de vallen te wennen. Een week na het eerste bezoek werden de vallen opnieuw gevuld en op scherp gezet. Hierna volgen zes controle bezoeken, die met een tussenliggende periode van 12 uur werden uitgevoerd (zie tabel 2.2).

Wanneer bij het controleren van een val een dichte val werd aangetroffen, werd de val in een stevige plasticzak uit elkaar gehaald. Eerst werd het voorste compartiment er af gehaald waarna het hooi en voer uit het leef-compartiment gehaald kon worden. Bij

het controleren van de vallen werd per raai de gevangen knaagdieren op soort gedetermineerd. Ondanks de genomen maatregelen werd er van te voren verwacht dat er dode spitsmuizen in de life-traps aangetroffen konden worden, dit omdat spitsmuizen een hoge stofwisselingsnelheid hebben en daarmee snel last ondervinden van voedselstress en temperatuurverschillen. De nodige maatregelen om dit te voorkomen zijn getroffen tijdens dit onderzoek. Zo werden de vallen van extra veel voer voorzien en werden ze allemaal bedekt met strooisel om de temperatuurwisselingen zoveel mogelijk te voorkomen.

Na het hanteren van de muizen, werden de dieren een paar meter van de vallocatie vrijgelaten om te voorkomen dat de dieren gelijk weer terug de in val in zouden lopen.

Daarnaast heeft er ten behoeve van het inrichtingplan voor de compensatie van leefgebied van de bever op 8 juli 2015 een veldbezoek plaats gevonden samen met het waterschap Brabantse Delta en beverdeskundige Vilmar Dijkstra van de Zoogdiervereniging. Hierbij is gekeken naar het gebruik van het plangebied door de bever.



Figuur 2.4: Ligging raaien onderzoek waterspitsmuis Movares 2016 (rood).

Tabel 2.2: Overzichtstabel met de data van de uitgevoerde onderzoeksrondes t.b.v. waterspitsmuis.

Datum	Tijd	Activiteit
23-08-2016	9:30-15:30	Vallen voor pre-bait periode gevuld uitzetten in het veld
30-08-2016	7:30-12:30	Vallen opnieuw vullen en activeren voor het vangen van muizen
30-08-2016	18:-21:15	De vallen controleren op aanwezigheid van muizen
31-08-2016	7:30-10:05	De vallen controleren op aanwezigheid van muizen
31-08-2016	19:00-21:00	De vallen controleren op aanwezigheid van muizen
01-09-2016	7:30-10:00	De vallen controleren op aanwezigheid van muizen
01-09-2016	19:00-20:15	De vallen controleren op aanwezigheid van muizen
02-09-2016	7:30-10:45	De vallen controleren op aanwezigheid van muizen en vallen verwijderen uit het veld

2.4 Vleermuizen

Onderzoeksgebied Adviesbureau Mertens

In 2013 is tijdens twee bezoeken in zowel het voorjaar als in de voorherfst met een batdetector het voorkomen van vleermuizen in het projectgebied onderzocht. De bezoeken hebben plaatsgevonden op 7 en 22 mei 2013 (voorjaar) en 28 augustus en 10 september (voorherfst) [1].

Onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk

Door het in gebruik nemen van windturbines kunnen negatieve effecten op vleermuizen optreden door aanvaringen met windturbines of door een barotrauma nabij een windturbine. Om een beeld te krijgen van de aanwezige risico's op deze effecten is nader onderzocht hoe het plangebied door vleermuizen wordt gebruikt. Hiertoe is het plangebied op 25 juni en 28 augustus 2014 door twee personen in de avondschemering onderzocht op aanwezigheid van vliegroutes en foerageergebied (zie tabel 2.3). Alle bezoeken zijn afgelegd tijdens goede weersomstandigheden (droog, niet te koud, weinig wind, zie tabel 2.3).

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector met time-expension (Pettersson D240x). Hiermee zijn vertraagde opnames gemaakt. Voor de analyse van deze opnames is gebruik gemaakt van het programma Batsound.

Het onderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol van het Netwerk Groene Bureaus van maart 2013.

Tabel 2.3: Overzichtstabel met de data en weersomstandigheden van de uitgevoerde onderzoeksrondes t.b.v. vleermuizen.

Datum	Tijdstip	Onderzoek naar	Weersomstandigheden
25-06-2104	's avonds (22:00-24:03)	foerageergebied en vliegroutes	ca 15 graden C, droog, 2 Bft
28-08-2014	's avonds (20:45-22:45)	foerageergebied en vliegroutes	17 graden C, droog, 2 Bft

Onderzoeksgebied Movares 2016

Naar aanleiding van vragen van RVO is er in 2016 nader onderzoek uitgevoerd naar de zomer/kraam verblijfplaats van de watervleermuis aan de Zomerdijk die is waargenomen bij het onderzoek uitgevoerd door Adviesbureau Mertens (zie figuur 2.5).

Voor het onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen is gebruik gemaakt van een batdetector met time-expansion (Pettersen D240x). Hiermee zijn vertraagde opnames gemaakt.

Het onderzoek heeft plaatsgevonden op 4 juni 2016 (avond) en 7 juni 2016 (ochtend). Het onderzoek is gericht op de aanwezigheid van kraamverblijven en zomerverblijven. Alle bezoeken zijn afgelegd tijdens goede weersomstandigheden (droog, niet te koud, weinig wind).

Het onderzoek is uitgevoerd volgens het vleermuisprotocol van maart 2013 (Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur).



Figuur 2.5: Ligging onderzoeksgebied watervleermuis Movares 2016 (rood).

2.5 Amfibieën

Onderzoeksgebied Adviesbureau Mertens

Het inventariseren van amfibieën vond plaats met behulp van een vijftal methoden die gedurende het seizoen zijn toegepast:

- Het zoeken naar eiklompjes van kikker en paddensnoeren in het voorjaar (5 april 2013);
- Het vissen m.b.v. een schepnet om larven en adulten te vangen (7 mei 2013);
- Het 's nachts afzoeken van wateren met een sterke lamp (22 mei 2013);
- Gedurende het vleermuisonderzoek werd geluisterd naar de koorzang van kikker en padden. De roepactiviteit werd gestimuleerd d.m.v. het afspelen van koorgeluiden (22 mei en 28 augustus 2013).

De methode voor het inventariseren van amfibieën sluit aan bij de beschreven methode door Lenders e.a. (1993) en Diepenbeek & Delft (2006).

Onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk

In het kader van het project windmolenpark Waalwijk is de aanwezigheid van de heikikker en de rugstreeppad onderzocht. Ten behoeve van de heikikker zijn 2 bezoeken uitgevoerd op 30 maart 2014 en 7 april 2014 waarbij is geluisterd naar kooractiviteit. Ten behoeve van de rugstreeppad is op 20 mei 2014 en 30 mei 2014 's geluisterd naar kooractiviteit. Voor beide soorten is op 30 juli 2014 middels een schepnet in de watergangen gevist op zoek naar gemetamorfoseerde exemplaren van de heikikker en eisnoeren en larven van de rugstreeppad. Een overzicht van de onderzoeksdata is weergegeven in tabel 2.4. Het onderzoek is uitgevoerd conform de soortenstandaarden van heikikker en rugstreeppad (ministerie EZ 2011) [4].

Tabel 2.4: Overzichtstabel met de data van de uitgevoerde onderzoeksrondes t.b.v. amfibieën in het onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk [4].

Datum	Onderzoek naar
30-03-2014	kooractiviteit heikikker
07-04-2014	kooractiviteit heikikker
20-05-2014	kooractiviteit rugstreeppad
30-05-2014	kooractiviteit rugstreeppad
30-07-2014	gemetamorfoseerde exemplaren heikikker en eisnoeren en larven rugstreeppad

Onderzoeksgebied Movares 2016

Als aanvulling op het onderzoek uitgevoerd door Mertens en het onderzoek in het kader van het Windmolenpark Waalwijk is de mogelijke compensatielocatie voor de jachthaven onderzocht op het voorkomen van beschermde amfibieën (zie figuur 2.6). Hierbij is op 16 en 23 maart 2016 geluisterd naar kooractiviteit van de heikikker op deze locatie. Op 16 maart is tevens naar ei snoeren van deze soort gezocht. Op 28 juni en 7 juli 2016 zijn twee bezoeken aan het plangebied gebracht ten behoeve van de poelkikker. Hierbij is geluisterd naar kooractiviteit van deze soort. Ook is bij het bezoek op 28 juni gekeken naar gemetamorfoseerde exemplaren van de heikikker. Een overzicht van de onderzoeksdata is weergegeven in tabel 2.5. Het onderzoek is uitgevoerd conform de soortenstandaarden van heikikker en rugstreeppad (ministerie EZ 2011) [4].

Tabel 2.5: Overzichtstabel met de data van de uitgevoerde onderzoeks rondes t.b.v. amfibieën in het onderzoeksgebied Movares 2016 [4].

Datum	Onderzoek naar
16-03-2016	Kooractiviteit en ei snoeren heikikker
23-03-2016	kooractiviteit heikikker
28-06-2016	kooractiviteit poelkikker en gemetamorfoseerde exemplaren heikikker
07-07-2016	kooractiviteit poelkikker



Figuur 2.6: Ligging onderzoeksgebied amfibieën Movares 2016 (rood).

2.6 Reptielen

Onderzoeksgebied Adviesbureau Mertens

In het projectgebied is gezocht naar beschermde reptielen op 22 mei en 28 augustus 2013 [1].

Onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk

Op 10 maart 2014 is binnen het onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk tijdens een oriënterend onderzoek gekeken naar de geschiktheid van het plangebied voor reptielen [5].

2.7 Vissen

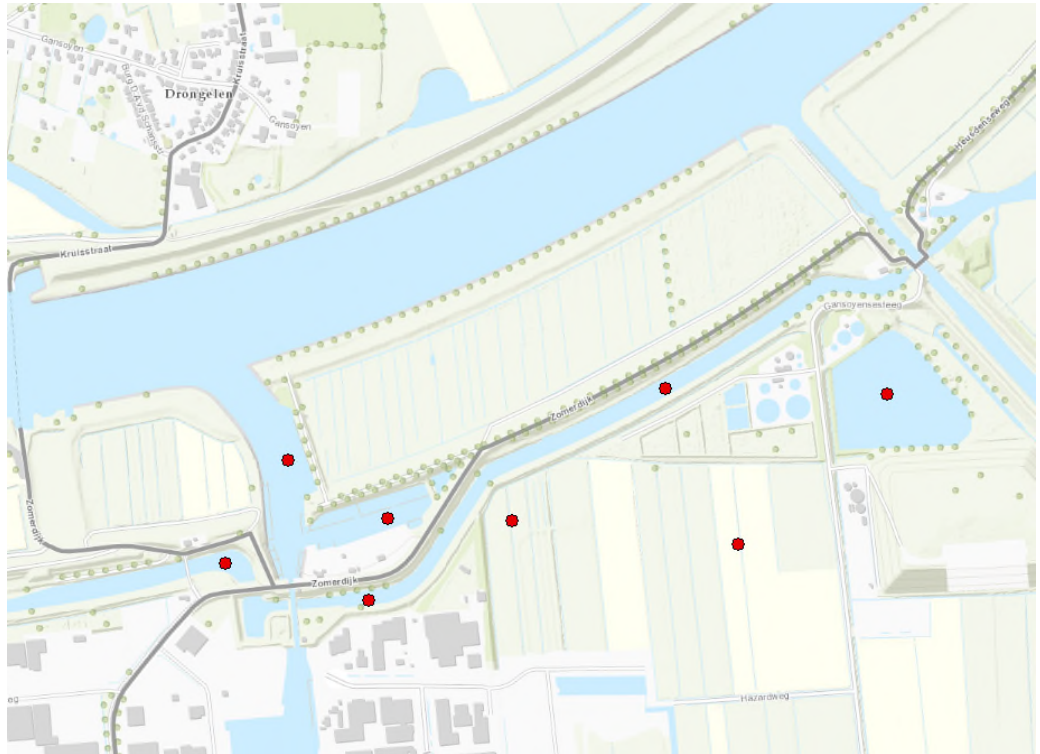
Onderzoeksgebied Adviesbureau Mertens

Op 7 mei 2013[1] en op 26 november 2014 [3] zijn de wateren in het projectgebied onderzocht op het voorkomen van beschermde vissen. Dit onderzoek is uitgevoerd met behulp van een schepnet.

Onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk

Op 30 juli 2014 zijn de aanwezige watervgangen in het projectgebied van het windmolenpark Waalwijk onderzocht op het voorkomen van beschermde soorten

Het plangebied van de Haven Waalwijk is op 22 februari 2016 onderzocht op het voorkomen van beschermde soorten vissen door middel van elektrisch vissen. In de onderstaande figuur (figuur 2.7) zijn de precieze vislocaties weergegeven. Bij de keuze van de vislocaties is erop gelet dat alle wateren binnen het plangebied zijn vertegenwoordigd.



Figuur 2.7: Ligging onderzoekslocaties vissen Movares 2016 (rood).

2.8 Ongewervelden

Onderzoeksgebied Adviesbureau Mertens

Tijdens de veldbezoeken (5 april, 7 en 22 mei, 28 augustus en 10 september 2013) is ook de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde ongewervelden onderzocht.

Onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk

Op 10 maart 2014 is binnen het onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk tijdens een oriënterend onderzoek gekeken naar de geschiktheid van het plangebied voor ongewervelden [5].

3 Resultaten

In onderstaande paragrafen zijn de resultaten beschreven van de ecologische onderzoeken die zijn uitgevoerd in het kader van het project Haven Waalwijk en het project windmolenpark Waalwijk.

3.1 Planten

Onderzoeksgebied Adviesbureau Mertens

Tijdens het veldbezoek op 22 mei 2013 zijn geen beschermde planten in het projectgebied aangetroffen [1].

Onderzoeksgebied windmolenpark Waalwijk

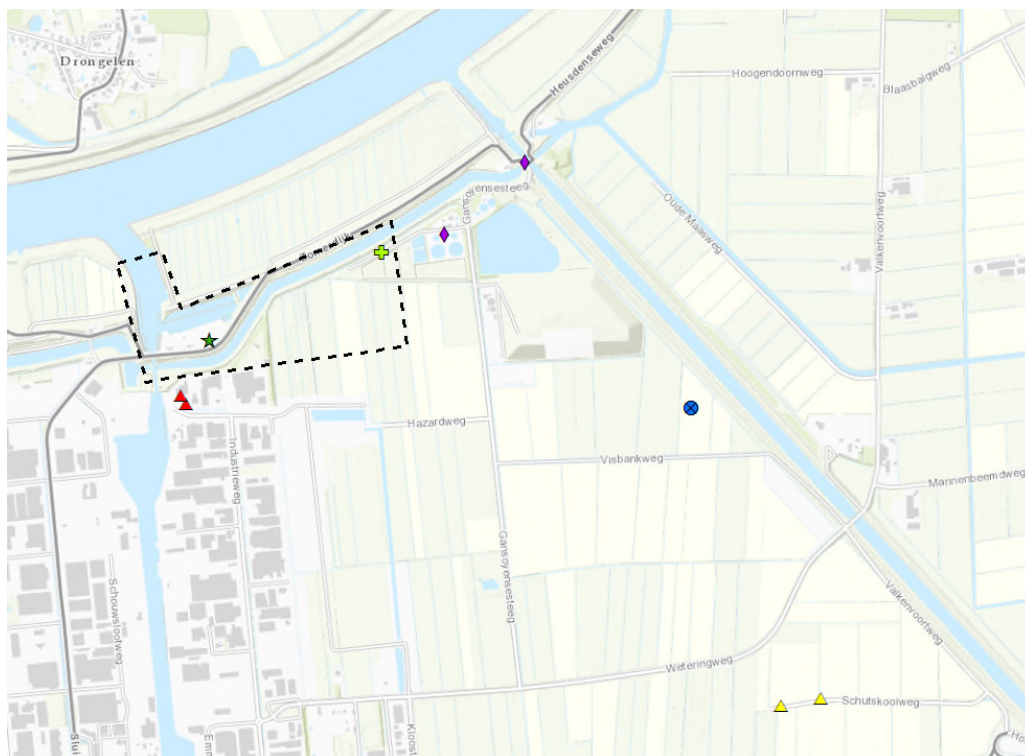
Tijdens de veldbezoeken op 19 mei en 23 juni 2014 zijn geen licht en/of streng beschermde soorten vaatplanten (tabel 2/3 van de Flora- en faunawet) aangetroffen [4].

Onderzoeksgebied Movares 2016

Op basis van de uitgevoerde onderzoeken in 2013/2014 is in 2016 niet opnieuw onderzoek waar specifiek naar beschermde planten is gekeken. Tijdens de veldonderzoeken naar andere soortgroepen zijn echter opnieuw geen beschermde planten vastgesteld.

3.2 Vogels

In de onderstaande figuur (figuur 3.1) zijn de resultaten van de verschillende onderzoeken naar vogels weergegeven. In de onderstaande paragrafen wordt per onderzoeksgebied dieper op de waarnemingen ingegaan.



Figuur 3.1: Waarnemingen vogels in (de directe omgeving van) het plangebied (zwart globale ligging plangebied).

Adviesbureau Mertens 2013

▲ huismus
✚ nestkast steenuil

Windmolenpark Waalwijk 2014

◆ grote gele kwikstaart
▲ nestkast met holenduif
⊗ slechtvalk

Movares 2016

★ ransuil

Onderzoeksgebied Adviesbureau Mertens

Bij het onderzoek uitgevoerd door Adviesbureau Mertens in 2013 zijn in totaal 31 soorten vogels waargenomen met territoria/ nesten. Hiervan hebben de huismus en de steenuil nesten die jaarrond zijn beschermd. Nesten van de huismus zijn ten zuiden van het plangebied aangetroffen ter hoogte van het bestaande bedrijventerrein.

Ter hoogte van de waterzuivering is tijdens het onderzoek in 2013 een steenuilenkast aangetroffen. Naar aanleiding van de aanwezigheid van deze nestkast heeft in 2014 een nader onderzoek plaatsgevonden naar de steenuil. Hierbij zijn geen steenuilen waargenomen. Als gevolg van de slechte staat van de steenuilenkast is deze verwijderd. De laatste jaren werd de kast bewoond door de kauw. Ook de kast ter hoogte van de visvereniging aan de Zomerdijk (buiten het plangebied) werd in het voorjaar van 2014 bewoond door de kauw. De lokale steenuilenwerkgroep meldt in 2014 dat de laatste 4 jaar geen steenuilen zijn waargenomen ter plaatse van en rond het plangebied van de Haven Waalwijk.

Onderzoeksgebied windmolenpark Waalwijk

De onderzochte horsten binnen het plangebied van Windmolenpark Waalwijk waren niet in gebruik door vogels met jaarrond beschermde nesten. Een deel van de nesten was niet meer bewoond, een deel was in gebruik door eksters.

Ter hoogte van de sluis en de waterzuivering zijn territoria van de grote gele kwikstaart waargenomen (zie figuur 3.1). De nesten van de grote gele kwikstaart zijn jaarrond beschermd.

Daarnaast is in een hoogspanningsmast een nest van de slechtvalk aangetroffen (zie figuur 3.1). Ook nesten van de slechtvalk zijn jaarrond beschermd.



Foto 1: grote gele kwikstaart bij sluis.

Uit het onderzoek naar weidevogels en trekvogels komt naar voren dat de er geen duidelijke relatie te zien is tussen de Gansooiense Uiterwaard en de polder als rustplaats en foerageergebied.

Onderzoeksgebied Movares 2016

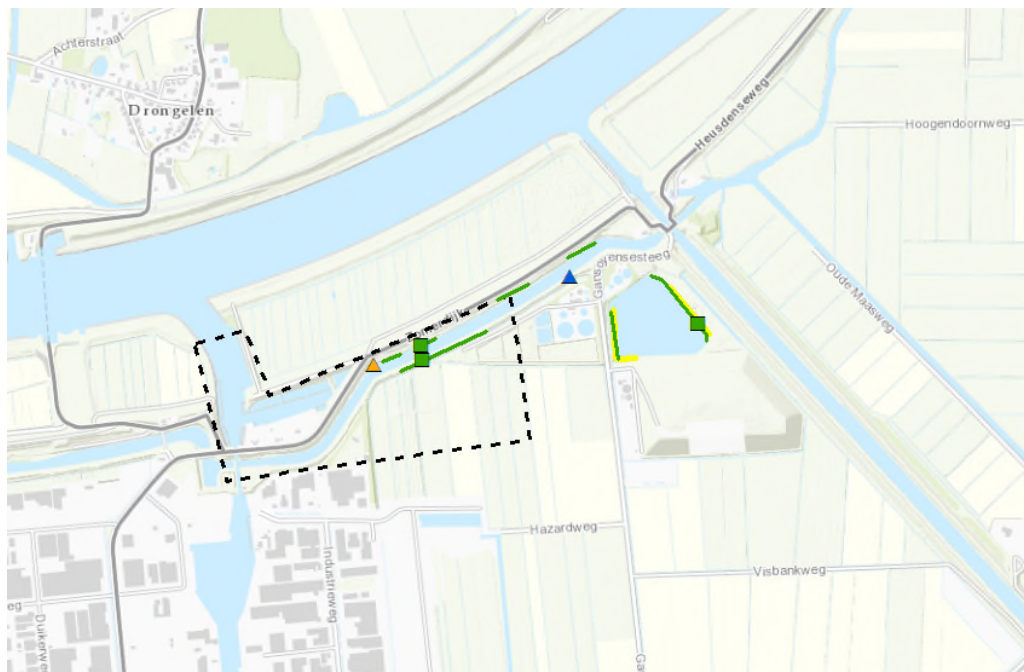
Ter hoogte van de huidige jachthaven is tijdens het onderzoek in 2016 de steenuil niet waargenomen. Juni/juli is ook niet de optimale periode om (nesten van) de steenuil waar te nemen. Bij contact met de uilenwerkgroep van de gemeente Waalwijk kwam naar voren dat de steenuil regelmatig bij de jachthaven wordt waargenomen, maar het is echter onbekend of deze soort ook in de omgeving broedt.

Omdat het onderzoek niet in de optimale periode heeft plaatsgevonden kan de aanwezigheid van de steenuil ter hoogte van het plangebied van de haven niet worden uitgesloten. De aanwezigheid van een nest van de steenuil wordt in 2017 nader onderzocht.

Tijdens het onderzoek naar de steenuil is op 28 juni 2016 wel de ransuil waargenomen. Deze soort is aangetroffen in het bosje aan de Zomerdijk ten zuiden van de huidige jachthaven (zie figuur 3.1). Het ging om een volwassen vogel met 3 jongen. De precieze locatie van het nest is echter niet bekend. Dat kan buiten het plangebied zijn. Ook voor deze soort is juni/juli niet de optimale periode voor onderzoek naar nestlocaties. De aanwezigheid van een nest in het plangebied is op basis van het onderzoek dan ook niet uit te sluiten. De aanwezigheid van een nest van de ransuil wordt in 2017 nader onderzocht.

3.3 Grondgebonden zoogdieren

In de onderstaande figuur (figuur 3.2) zijn de waarnemingen van de bever bij de verschillende onderzoeken weergegeven. In de onderstaande paragrafen wordt per onderzoeksgebied dieper op de waarnemingen ingegaan. In het plangebied zijn naast de bever geen licht en/of streng beschermde soorten grondgebonden zoogdieren waargenomen.



Figuur 3.2: Waarnemingen bever (tabel 3 van de Flora- en faunawet) in (de directe omgeving van) het plangebied (zwart globale ligging plangebied).

Adviesbureau Mertens 2013

■ burcht
— sporen bever

Windmolenpark Waalwijk 2014

— sporen bever

Movares 2016

▲ burcht
▲ hol

Onderzoeksgebied Adviesbureau Mertens

Tijdens het onderzoek uitgevoerd door Adviesbureau Mertens in 2013 zijn meerdere sporen van de bever ter hoogte van het plangebied waargenomen. Het gaat om sporen van de bever langs 't Oude Maasje en langs de plas bij de waterzuivering. Ter hoogte van 't Oude Maasje zijn door Adviesbureau Mertens 2 burchten vastgesteld. Daarnaast is in 2013 ook ter hoogte van de plas bij de waterzuivering een burcht van de bever vastgesteld.

De waterspitsmuis is tijdens het vallenonderzoek niet in het plangebied aangetroffen.

Onderzoeksgebied windmolenpark Waalwijk

In het projectgebied zijn sporen van algemeen beschermde soorten zoals de mol (tabel 1 van de Flora- en faunawet) aangetroffen [4].

Er zijn ook sporen van de streng beschermde bever (tabel 3 van de Flora- en faunawet) waargenomen langs de plas ten oosten van de waterzuivering. Het gaat om knaagsporen (nieuwe en oude), wissels en pootafdrukken. De bever komt ook voor in

't Oude Maasje [4].



Foto 2: sporen bever langs de plas bij de waterzuivering.

Onderzoeksgebied Movares 2016

Ten behoeve van het inrichtingplan voor de compensatie van leefgebied van de bever heeft er op 8 juli 2015 een veldbezoek plaats gevonden samen met het waterschap Brabantse Delta en beverdeskundige Vilmar Dijkstra van de Zoogdiervereniging. Tijdens het veldbezoek zijn ter hoogte van 't Oude Maasje is een burcht en een hol aangetroffen (zie figuur 3.2). De burcht bevond zich in de primaire waterkering (aan de noordelijke oever van 't Oude Maasje) en is inmiddels in het kader van veiligheid door het Waterschap Brabantse Delta verwijderd.

De burchten beschreven in het onderzoek van Adviesbureau Mertens ter hoogte van 't Oude Maasje zijn in het plangebied niet meer aangetroffen.

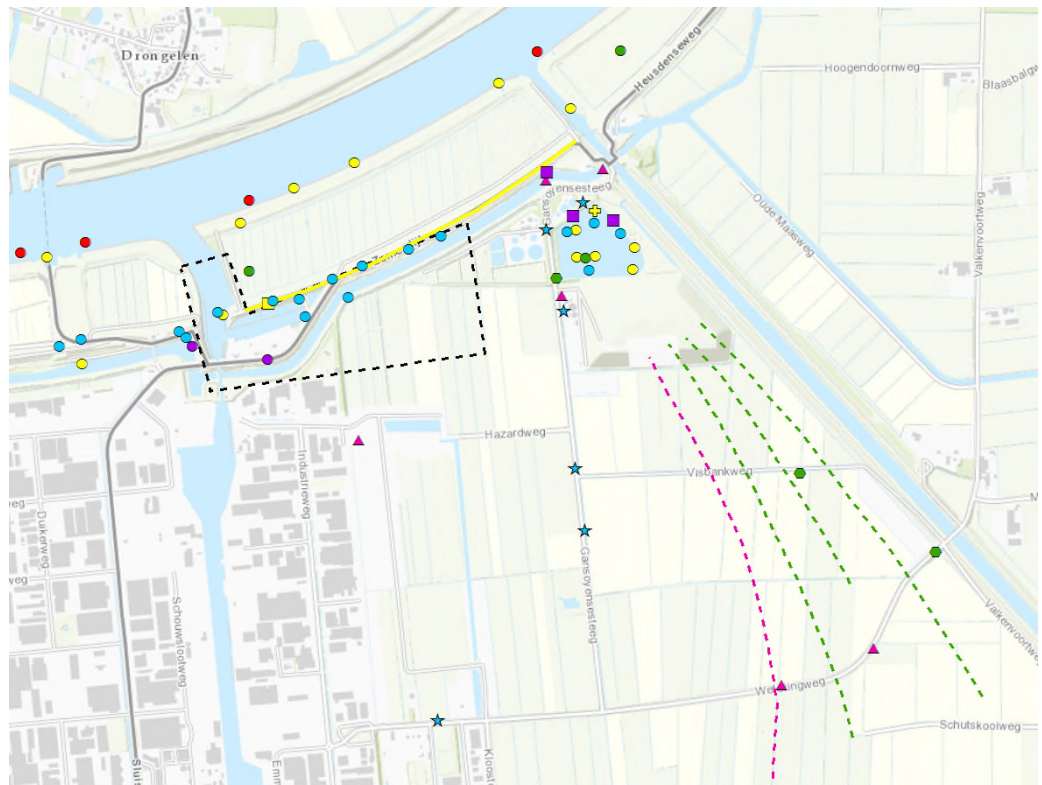
Tijdens het vallenonderzoek is de waterspitsmuis niet aangetroffen in het plangebied en ter hoogte van de plas bij waterzuivering. Tijdens het vallenonderzoek zijn wel bosmuis, bosspitsmuis spec., rosse woelmuis en veldmuis aangetroffen. Deze soorten vallen alle onder tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke projecten.



Foto 3: van links naar rechts dode bosspitsmuis spec., rosse woelmuis en veldmuis vastgesteld tijdens het vallenonderzoek in 2016.

3.4 Vleermuizen

In (de directe omgeving van) het plangebied zijn verschillende soorten vleermuizen aangetroffen (zie figuur 3.3). Het gaat met name om foeragerende dieren. In de onderstaande paragrafen wordt per onderzoeksgebied dieper op de waarnemingen ingegaan.



Figuur 3.3: Waarnemingen vleermuizen in (de directe omgeving van) het plangebied (zwart globale ligging plangebied).

Adviesbureau Mertens 2013

- verblijfplaats watervleermuis
- watervleermuis
- paarterritorium ruige dwergvleermuis
- ruige dwergvleermuis
- gewone dwergvleermuis
- meervleermuis
- rosse vleermuis
- vliegroute watervleermuis

Windmolenpark Waalwijk 2014

- ★ gewone dwergvleermuis
- ▲ laatvlieger
- rosse vleermuis
- + watervleermuis
- vliegbewegingen laatvlieger
- vliegbewegingen rosse vleermuis

Onderzoeken adviesbureau Mertens

In het voorjaar van 2013 zijn vijf soorten vleermuizen waargenomen namelijk de gewone dwergvleermuis, watervleermuis, meervleermuis, ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis. Deze soorten zijn foeragerend vastgesteld. Van de watervleermuis is een verblijfplaats met bijhorende vliegroute aangetroffen op de zomerdijk (zie figuur 3.3). Het betreft een kraamkolonie in een boom met een spechtengat. Er zijn daar maximaal 16 watervleermuizen aangetroffen [1].

Er zijn in de voorherfst watervleermuizen, gewone en ruige dwergvleermuizen aangetroffen. Van de ruige dwergvleermuis zijn ook paarterritoria aangetroffen. Deze

liggen buiten het plangebied (zie figuur 3.3).

Onderzoeksgebied windmolenpark Waalwijk

Uit het vleermuisonderzoek is naar voren gekomen dat verschillende soorten vleermuizen binnen het plangebied voorkomen. Het gaat om de laatvlieger, de rosse vleermuis, de watervleermuis, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

De watervleermuis is alleen foeragerend aan de noordkant van het plangebied waargenomen boven de plas bij de waterzuivering. Van de laatvlieger en rosse vleermuis zijn vliegroutes vanuit het zuiden van het Ecopark richting de Bergsche Maas waargenomen.

Langs de Gansoyensesteeg is foerageergebied van de gewone dwergvleermuis vastgesteld.

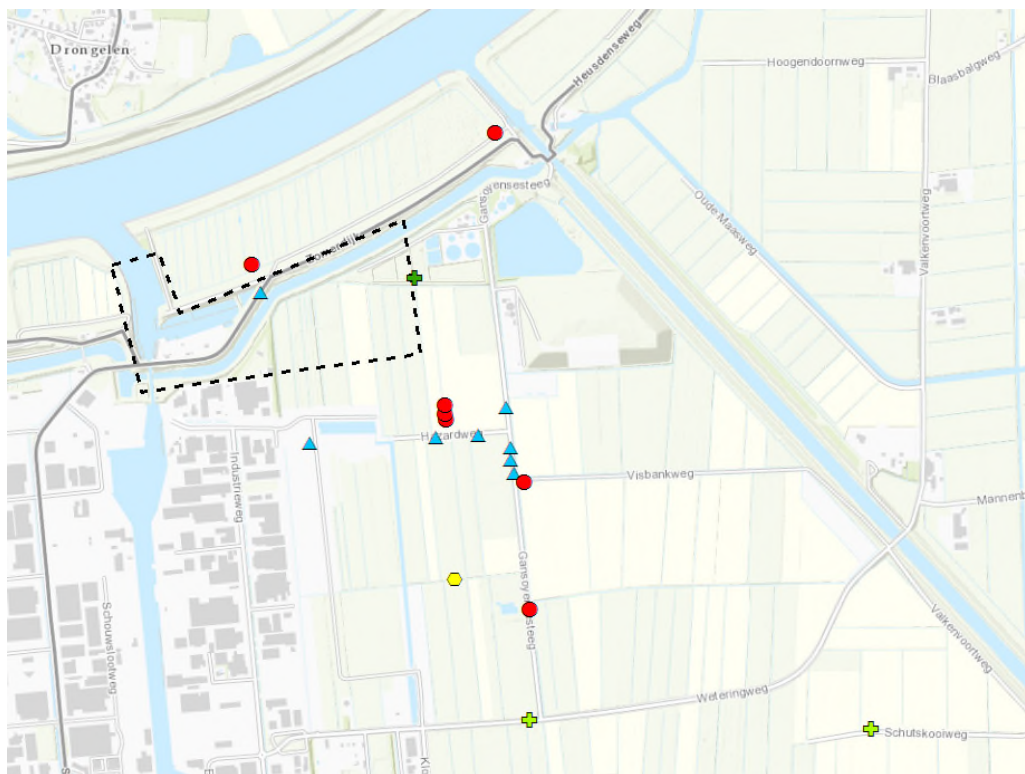
Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen binnen het onderzoeksgebied van het windmolenpark aangetroffen.

Onderzoeksgebied Movares 2016

Bij het onderzoek naar de verblijfplaats van de watervleermuis aan de Zomerdijk zijn geen watervleermuizen aangetroffen. Zowel de verblijfplaats als de vliegroute werd niet meer vastgesteld. Wel zijn nog steeds watervleermuizen ter hoogte van de plas bij de waterzuivering waargenomen.

3.5 Amfibieën

In (de directe omgeving van) het plangebied zijn alleen algemeen beschermde soorten amfibieën waargenomen. In de onderstaande figuur (zie figuur 3.4) zijn de waarnemingen algemene amfibieën uit het onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk weergegeven. In de onderstaande paragrafen wordt per onderzoeksgebied dieper op de waarnemingen ingegaan.



Figuur 3.4: Waarnemingen amfibieën in (de directe omgeving van) het plangebied (zwart globale ligging plangebied).

Windmolenpark Waalwijk

-  bastaardkikker
-  bruine kikker
-  bruine kikker juveniel
-  gewone pad
-  kleine watersalamander

Onderzoeksgebied Adviesbureau Mertens

In het plangebied zijn algemeen beschermde soorten amfibieën (tabel 1 Flora- en faunawet) waargenomen, zoals gewone pad, bruine kikker, middelste groene kikker en kleine watersalamander. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke projecten.

Onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk

Tijdens de verschillende onderzoeksrondes ten behoeve van amfibieën zijn verschillende algemene soorten aangetroffen. Op 20 mei 2014 zijn tijdens het avondbezoek grote aantallen trekkende padden waargenomen. Daarnaast is de bastaardkikker waargenomen. Ter hoogte van de waterzuivering zijn op 10 juni 2014 juvenielen van de bruine kikker aangetroffen. Juvenielen van de kleine watersalamander zijn aangetroffen tijdens het visonderzoek op 30 juli 2014 (zie figuur 3.4). Dit zijn allen soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Licht en/of streng beschermde soorten amfibieën (tabel 2/3 van de Flora- en faunawet), zoals heikikker en rugstreeppad zijn niet waargenomen bij het nader veldonderzoek [4].

Onderzoeksgebied Movares 2016

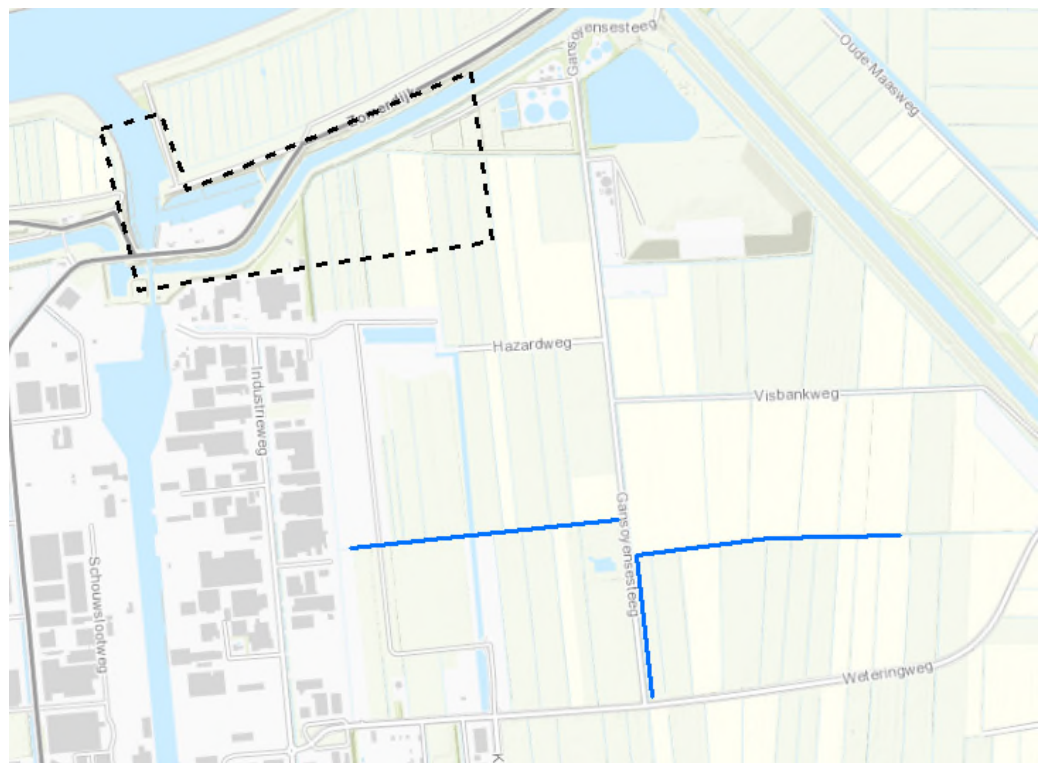
Tijdens het veldonderzoek in 2016 zijn geen licht en/of streng beschermde soorten amfibieën (tabel 2/3 van de Flora- en faunawet) waargenomen ter hoogte van de mogelijke compensatielocatie voor de jachthaven.

3.6 Reptielen

Bij geen van de onderzoeken zijn reptielen waargenomen. Op basis van het aanwezige biotoop en verspreiding worden deze ook niet in (de directe omgeving van) het plangebied verwacht [1, 5].

3.7 Vissen

In het plangebied zijn bij de verschillende visonderzoeken geen beschermde soorten vissen aangetroffen. In het onderzoeksgebied Windmolenpark Waalwijk is wel de kleine modderkruiper waargenomen (tabel 2 van de Flora- en faunawet). De sloot waar deze soort is waargenomen ligt echter ver buiten het plangebied van de haven (zie figuur 3.5).



Figuur 3.5: Waarnemingen kleine modderkruiper (blauw) bij onderzoek Windmolenpark Waalwijk in (de directe omgeving van) het plangebied (zwart globale ligging plangebied).



Foto 4: kleine modderkruiper op gevangen op 30 juli 2014.

3.8 Ongewervelden

Bij geen van de onderzoeken zijn beschermde ongewervelde waargenomen. Op basis van het aanwezige biotoop en verspreiding worden deze ook niet in (de directe omgeving van) het plangebied verwacht [1, 5].

3.9 Samenvatting

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de beschermde soorten waarmee binnen het plangebied rekening moet worden gehouden. Dit is gebaseerd op de gegevens van de verschillende veldonderzoeken in 2013-2016.

Tabel 3.1: Beschermde soorten die binnen het plangebied voorkomen.

		Tabel 1 algemene soorten	Tabel 2 Licht beschermde soorten	Tabel 3 Streng beschermde soorten	Vogels
Vogels	broedvogels algemeen				X
Vogels	mogelijke nestplaatsen van steenuil en ransuil				X
Grondgebonden zoogdieren	algemene soorten	X			
Grondgebonden zoogdieren	bever			X	
Vleermuizen	diverse soorten, foerageergebied			X	
Amfibieën	algemene soorten				

Uit de volgende soortgroepen zijn geen beschermde soorten aangetroffen of te verwachten binnen het plangebied:

- Planten;
- Reptielen;
- Vissen;
- Ongewervelden.

4 Conclusie

In onderstaande paragrafen worden de conclusies en aanbevelingen uit de verschillende veldonderzoeken besproken.

4.1 Aanvullend onderzoek

Ransuil en steenuil

Op basis van de uitgevoerde veldonderzoeken kan de aanwezigheid van nesten van de ransuil en steenuil binnen het plangebied niet met zekerheid worden uitgesloten. Bij het onderzoek uitgevoerd door Adviesbureau Mertens in 2013 zijn deze soorten niet aangetroffen. Sinds dit onderzoek is de steenuil echter meerdere keren ter hoogte van de huidige jachthaven waargenomen. Een nestplaats is echter niet bekend. Bij onderzoek uitgevoerd door Movares in 2016 is de steenuil niet aangetroffen, maar wel de ransuil. Omdat niet in de optimale periode is gekeken konden mogelijk nestplaatsen niet worden vastgesteld. Mogelijk ligt de nestplaats buiten het plangebied. Om de aanwezigheid van nesten van de steenuil en ransuil al dan niet uit te kunnen sluiten is nader onderzoek noodzakelijk in de optimale periode (15 februari – 15 april).

4.2 Ontheffing Flora- en faunawet

Er is ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet benodigd indien het project resulteert in handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen. Dit geldt alleen voor licht en streng beschermde soorten (tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet). Voor soorten van tabel 2 van de Flora- en faunawet kan ook gekozen worden om te werken volgens een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode. Voor algemene soorten (tabel 1 van de Flora- en faunawet) geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer en onderhoud een algemene vrijstelling.

Ransuil en steenuil

Indien uit het aanvullend onderzoek naar ransuil en steenuil naar voren komt dat in het plangebied ter hoogte van de huidige jachthaven nesten van deze soorten aanwezig zijn, is voor de aanleg van de haven een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet benodigd.

Bever

Het plangebied wordt als leefgebied gebruikt door de bever. De burcht binnen het plangebied van de haven is inmiddels op last van het waterschap Brabantse Delta verwijderd. Door de bouw van de haven verdwijnt er wel een belangrijk deel van het foerageergebied van de bever. Daarnaast kan er door de aanleg verstoring op de bever optreden. Voor de aanleg van de haven is daarom een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

4.3 Maatregelen

Om effecten op beschermde soorten zoveel mogelijk te voorkomen worden in ieder geval de volgende maatregelen voorgesteld:

- Om effecten op broedende vogels te voorkomen dienen werkzaamheden waarbij bomen, struiken en nestkasten worden verwijderd, buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd. Voor het broedseizoen geldt geen vaste periode. Het verschilt per soort. Veel vogelsoorten broeden ongeveer tussen 15 maart en 15 juli. Indien werken buiten het broedseizoen niet mogelijk is, moet door een ter zake kundige worden gecontroleerd of er in de te verwijderen bomen, struiken en nestkasten broedende vogels aanwezig zijn. Indien effecten

op broedende vogels niet kunnen worden uitgesloten mag er niet gewerkt worden.

- Mogelijk indirecte effecten als verstoring door licht kunnen voorkomen worden door in de periode april tot en met november tussen zonsopgang en zonsondergang te werken. Indien in deze periode toch gebruik moet worden gemaakt van kunstlicht, dient gebruik te worden gemaakt van gerichte verlichting. Dit geldt ook voor de eindsituatie.
- Om effecten op algemeen beschermde soorten kleine grondgebonden zoogdieren en amfibieën zoveel mogelijk te beperken dienen de werkzaamheden waarbij vegetatie wordt verwijderd van één kant uit te worden uitgevoerd zodat aanwezige dieren de kans krijgen te vluchten. Dit valt onder de zorgplicht.
- Voor de bever dient een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet worden aangevraagd. Als onderdeel van deze aanvraag moeten mitigerende en compenserende maatregelen worden opgenomen. Een belangrijke compenserende maatregel is het compenseren van leefgebied.

5 Bronnen

- [1]. Adviesbureau Mertens, Natuurtoets haven Waalwijk. November 2013.
- [2]. Adviesbureau Mertens, Steenuilen ter plaatse van en direct rond haven te Waalwijk. September 2014.
- [3]. Adviesbureau Mertens, Veldinventarisatie waterspitsmuis en vissen haven Waalwijk. December 2014.
- [4]. Movares. Windmolenpark Waalwijk, nader ecologisch onderzoek. 10 maart 2016.
- [5]. Movares. Windmolenpark Waalwijk; Quick scan ecologie. Effecten op beschermde soorten en gebieden. 14 april 2014 Versie 2.0.

Colofon

Opdrachtgever Gemeente Waalwijk

Uitgave Movares Nederland B.V.

Divisie Ruimte, Mobiliteit en Infra
Afdeling Planontwikkeling en Bouwprocessen: Omgeving en Conditionering

Daalse Kwint
Postbus 2855
3500 GW Utrecht

Telefoon 0613221762

Ondertekenaar Schie, FM van
Adviseur Ecologie

Projectnummer RM003082

Kenmerk Aanvullend natuuronderzoek haven Waalwijk

© 2016, Movares Nederland B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Movares Nederland B.V.

Bijlage I Wettelijk kader en beleidskader

De toets is gericht op de aanwezigheid van beschermde soorten en beschermde gebieden. De soortbescherming is in de wet geregeld middels de Flora- en faunawet. De gebiedsbescherming is geregeld middels de Natuurbeschermingswet (Natura 2000 gebieden en beschermde natuurmonumenten) en ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur middels het beleid uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte.

Flora- en faunawet

Soortbescherming in Nederland is geregeld in de Flora- en faunawet. Deze wet is op 1 april 2002 in werking getreden en voorziet in de bescherming van een groot aantal in Nederland voorkomende planten en dieren.

Voor de beschermde soorten geldt een aantal verbodsbepalingen zoals weergegeven in onderstaand kader.

Artikel 8:

Het is verboden beschermde planten te plukken, te verzamelen, af te snijden, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op een andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9:

Het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10:

Het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11:

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12:

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13:

Het is verboden beschermde planten en dieren te vervoeren of onder zich te hebben.

Zorgplicht

Naast de verbodsbepalingen voor de in de wet genoemde beschermde soorten geldt voor alle in het wild voorkomende planten en dieren in Nederland de zorgplicht (artikel 2). Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen.

Ontheffing

Bij de Flora- en faunawet kan onder voorwaarden van het verbod op schadelijke handelingen worden afgeweken met een ontheffing of vrijstelling. De beschermde soorten zijn na het inwerking treden van de AMvB artikel 75 in 2005, verdeeld in drie categorieën (tabellen) waarvoor verschillende toetsingscriteria gelden voor het verkrijgen van een ontheffing.

Tabel 1 (algemene soorten)

Het betreft beschermde soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Hiervoor geldt een vrijstellingsregeling als bij ingrepen sprake is van bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen.

Tabel 2 (overige / licht beschermde soorten)

Het betreft beschermde soorten waarvoor een vrijstelling geldt wanneer gewerkt wordt volgens een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Wanneer er geen gedragscode is, zal ontheffing aangevraagd moeten worden. Voorwaarde is dat er geen afbreuk gedaan mag worden aan de gunstige staat van instandhouding van de soort (populatie-niveau). Dit is de zogenaamde 'lichte toets'.

Tabel 3 (streng beschermde soorten)

Het betreft streng beschermde soorten. Dit betreft soorten die zijn opgenomen in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Daarnaast betreft het soorten die door Nederland aan deze lijst zijn toegevoegd middels een AMvB van artikel 75. Voor deze soorten wordt alleen ontheffing verleend als er aan een aantal voorwaarden wordt voldaan:

- Er is geen andere bevredigende oplossing, waarbij gezocht moet worden naar alternatieven voor de locatie of voor de ingreep;
- Er is sprake van een in of bij wet genoemd belang;
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van de instandhouding van de soort;
- Er wordt zorgvuldig gehandeld ten aanzien van de soort.

Deze criteria worden ook wel omschreven als de 'uitgebreide toets'.

Vogels

Vogels maken geen onderdeel uit van de tabellen. Alle vogels zijn in dezelfde mate beschermd. Broedende vogels met nesten, eieren of niet vliegvlugge jongen zijn, in navolging van de Europese Vogelrichtlijn, strikt beschermd; voor verstoring van broedgevallen wordt in principe geen ontheffing gegeven. Als de werkzaamheden buiten het broedseizoen (circa 15 maart – 15 augustus) plaatsvinden zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn. Uitzondering zijn vogels met jaarrond beschermde nesten. Voor het verstoren, beschadigen of vernietigen van jaarrond beschermde vogelnesten is altijd een ontheffing benodigd, ook als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden. Bij een ontheffingaanvraag, zal de uitgebreide toets zoals beschreven onder soorten van tabel 3 worden toegepast. Het in of bij wet genoemd belang moet in de Vogelrichtlijn zijn opgenomen. In augustus 2009 is door de Minister van (destijds) LNV nieuw beleid voor het beoordelingskader van Flora- en faunawetontheffingsaanvragen aangekondigd. Met dit nieuwe beleid is een nieuwe vogellijst afgegeven. In deze vogellijst is onderscheid gemaakt tussen soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (vogels van categorie 1 t/m 4) en soorten waarvoor de nesten niet jaarrond zijn beschermd, maar waarvoor wel inventarisatie gewenst is (vogels van categorie 5). Indien vogels uit de laatste groep in het plangebied aanwezig zijn moet een omgevingscheck gedaan worden om te kijken of in de directe omgeving voldoende alternatieven aanwezig zijn. Wanneer in de omgeving onvoldoende broedbiotoop aanwezig is, zijn ook de nesten van soorten uit categorie 5 jaarrond beschermd (min LNV, augustus 2009).

Rode Lijst

Een Rode Lijst bevat een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Dit wordt bepaald op basis van zeldzaamheid en/of negatieve trend. De lijsten worden periodiek vastgesteld door de minister van EZ. Rode lijsten hebben geen juridische status. Als een soort op de lijst komt, is deze niet automatisch beschermd. Daarvoor moet de soort worden aangewezen onder de Flora- en faunawet. De Rode lijsten helpen daarbij. Deze lijsten worden ook gebruikt om te toetsen of de beleidsdoelen over biodiversiteit worden gehaald (www.rijksoverheid.nl).

Natuurbeschermingswet

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet in werking getreden. Hiermee zijn de verplichtingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, voor zover die zien op gebiedsbescherming, geïmplementeerd in het Nederlands recht. Directe toetsing aan de Vogel- en Habitatrichtlijn is daarmee niet meer aan de orde. Onder de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 worden de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden aangewezen en beschermd. Deze worden gezamenlijk Natura 2000-gebieden genoemd. Daarnaast worden Beschermde Natuurmonumenten en Wetlands aangewezen en beschermd. Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de minister van EZ. Voor alle Natura 2000 gebieden worden beheerplannen opgesteld. Deze beheerplannen maken duidelijk welke activiteiten wel en niet mogelijk zijn in en om die gebieden.

NNN

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. De NNN is als beleidsdoel opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR). De SVIR vervangt verschillende rijksbeleidsstukken zoals de Nota Ruimte en de Nota Mobiliteit. De juridische borging van de nationale ruimtelijke belangen die in de SVIR worden aangewezen vindt plaats via het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). De rijkslijn zoals verwoord in het SVIR en Barro is dat er bij NNN geen sprake is van externe werking.

Provincies wijzen in hun structuurvisie de gebieden aan die onder de NNN vallen. In of in de nabijheid van NNN-gebied geldt het 'nee, tenzij'-principe: nieuwe plannen of projecten zijn niet toegestaan als ze de wezenlijke (potentiële)waarden en kenmerken van het NNN-gebied significant aantasten, tenzij er sprake is van redenen van groot openbaar belang en er geen reële alternatieven zijn. De schade dient in dat geval door mitigerende maatregelen zoveel mogelijk beperkt te worden. De restschade dient te worden gecompenseerd. De planologische bescherming van de NNN vindt plaats in op basis van de Wet ruimtelijke ordening vast te stellen bestemmingsplannen.

Bijlage II Referentieontwerp

